

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJZÖK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DÍJAK: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyed évre 2 kor. Papok, tanítók, gazdasági egyleti tagok és közs. előjáróknak egészévre 6 kor., a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjejjzőknek 5 kor. — Egy példány ára 16 fillér. Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos

B E T E G H P Á L.

Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 6 em-ként 6 fillér, többszöri közlésnél 4 fillérért ö. öltetnek. — Bélyegdíj külön 60 fillér. Nyiltér sora 1 kor. Hirdetés és nyiltér díja előre fizetendő. — Hirdetéseket a lap részére elfogad minden hirdetői iroda. —

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E G H P Á L könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvtőlő üzlete (Kossuth-utca), hova minden elíró érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. — Kéziratok nem adatnak vissza.

Tájékoztató.

Miként a hírovtatban is közzétett „Meghívó” szövege mutatja, békésen munkálkodó főispánunk fenkölt gondolkozása neje, központi megbízás folytán, értekezletre hívja össze vármegyénk összes társadalmi osztályainak képviselőit a végett, hogy boldogult királyné emlékének megörökítésére szánt u. n. „Örökimádás” templom gyűjtőbizottsága itt is, mint hazánk más vidékének gőcpontjain, megalakulva, áldozatkész filléreiivel célja felé segítse a székesfővárosban már korábban megalakult központi nagy bizottságnak már is nagy eredménnyel dolgozó akcióját. Tény az, hogy e mozgalom hitéleti alapon nyugszik; hogy katolikus jellegű, az is bizonyos; mert ha már arról van szó, hogy Erzsébet királyné emléket templom tegye tartóssá, az más mint katolikus jellegű, nem is lehet, miután a főnséges nralkodó ház tagjai katolikusok. De bár katolikus a jellege, célja mégis a kegyelet, melynek megnyilatkozása szóban és tettben nem szokta mérlegelni a hitbeli tekintetek korlátait; s mert arról a koronás személyről lévén szó, kinek magyarán érző szívét, erényeit s népe sorának jobbrafordításában szerzett érdemeit a historia örök fénye világítja be: a mozgalom egyttal nemzeti, a mozgalom hazafias is.

Általános hát és közérdekű a mozgalom, mert az emberiség kegyelele az érzelmei világában s a hazafiság e honi földön, kiváltságos jogokkal nem dicsekedhetik. Közkinése mindkettő édes mindnyájunknak. Ezért szól a meghívó nem katolikusoknak is, mert — hála Istennek — lokális érdekeink olyanok, hogy egymásra vagyunk utalva; ma nekem, holnap neked; hit-felfogás szerint tagolva, társadalmunk béna kezékre bízott munkát végezne mindenha, míg az erők koncentrációja továbbra is megtöri az érdekarbitularizációt s egyesít főséges célok elérésében. Van-e főségesebb cél, mint Erzsébet királyné emlékének megörökítése!

Hogy minő keretben, mily eszközökkel fogja célját szolgálni ez üdvös mozgalom, annak megállapítása a közgyűlés legszebb feladata. Itt csak

annyt kívánunk jelezni, hogy november 19-én, Erzsébet napján, az ünnepies és zenés mise végén bizottságilag fölkért hölgyek fognak gyűjteni, kiki tehát kegyeletes és hazafias filléreiivel és áradattal látogasson fel az Isten házába. Nagy a reményünk, hogy az a lelkesültség, mely közönségünk ősi érdeme, még nőni fog intenzív-tásában; erős a hitünk, hogy majdan, ha most felvállalt munkánk véget ért, büszke homlokkal szemléhetjük gyűjtésünk gyümölcsét; lehetővé tesszük, hogy királyhűségünket, hazafiságunkat, kegyeletünket manifesztálhassuk; de azt is lehetővé, hogy míg főispánunk példás odaadással fáradozik a béke minden irányu megteremtésén: teljes diadalra juttatjuk itteni első akcióját annak a nemeslelkű nőnek, kit ebben is tiszta önzellen-ség vezérel, kinek ily szellemű sikereit maig is fennen hangoztatja Hunyady János vármegyéje, s ki, hogy a mozgalom megindítására vállalkozott, — nagy a mi köszönetünk — mert ezzel is társadalmunk békéjét és egységes harmóniája helyreálltát célozza. **x.**

Marhalevelek átírása. A földmívelési miniszternek tudomására jutott, hogy egyes állatvásárokon vagy nines gondoskodva marhalevelek átírására elégséges számú irodai személyzetrel, vagy pedig az e célra alkalmazottak ebédelés és egyéb ok czimén olyképen szakítják meg a vásárok tartama alatt működésüket, hogy az átírás e miatt fennakad és a vásárt látogató közönség örökig kénytelen várakozni, míg a marhalevelek átírásra kerül. A miniszter ezen bajon segitendő, az összes törvényhatóságokhoz intézett utasításában szigorú kötele-séggé teszi az állatvásárok lefolyására hivott hatóságoknak, hogy e visszásságot, mely a forgalmat bénítja és a vásáros publikumnak is indokolatlan idővesztéséget okoz, megfelelő intézkedésekkel és szigorú ellen-őrzéssel egyszer s mindenkorra megszüntessék.

Szállítások a hadseregnek. A P. L. írja, hogy a hadseregnek való szállítások terén újítást honosítottak meg, mely kétségtelven közelismeréssel találkozik. A kisipar számára fenntartott szállításokat ugyanis többé nem a hadügyminisztérium, hanem a magyar és osztrák kereskedelmi minisztériumok fogják elintézni. Már 1900-tól fogva a kisiparosok ajánlataikat annál a kereskedelmi és iparkamaráknál tartoznak benyújtani, a melynek területén laknak. A szállításokban csak olyan mesterek vehetnek részt, kik az iparhatóság iparendelvénye alapján, az illető ipar gyakorlására jogosítvák. Az új rendszer célja az, hogy a szállítások kiadásánál elkerüljék

mindazokat a surlódásokat és panaszoat, melyek az eddigi rendszer mellett előfordultak. Az új rendszer inaugurálásában hathatós része van Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszternek, a ki a régi rendszer reformálására vonatkozó törekvését a parlamentbe jelezte.

Társadalmi politika Magyarországon.

Irta: Geőcze S. rolta

II.

Térjünk immár a nevelésügyre, mely az előbbivel szoros kapcsolatban van. Oktatás helyett azért mondd nevelést, mert e téren a szociálpolitikai feladat nem csupán a tudatlanság megszüntetésében áll, hanem sokkal inkább a nép s a felsőosztályok erkölcsi emelésében. Igen, erkölcsi emelkedésre a felsőosztályokban is van szükség, mert azok hivatva a vezetőre; az ehhez szükséges kötelességérzet azonban ma még jobbadán hiányzik belőlük; sőt a családi élet bomlása, az elválások, az öngyilkosságok, a sikkasztások, épp e rétegekben pusztulnak legjobban. Itt tehát teljes erkölcsi megújulásra van szükség. De épp oly szükséges a nép erkölcsi emelése is; a súlydésnek megdöbbentő jeleit mutatják az alvidéki próbaházasságok, a vadházasságok egyre növekvő száma mindentel s a tömeges hűhagyások. Ezzel szemben a papságnak kell nagyobb buzgóságot kifejtenie, mint eddig. Sajnos, hogy az egyházi politikai harc nyomában támadt visszahatalás, inkább csak politikai téren nyilvánult s hogy az egyházak a megcsappant külső tekintélyt nem iparkodnak eléggé a hívek erkölcsi életére gyakorolni, melyebbreható munkásság által belsőképp pótolni, holott e téren ma annyi a teendő.

Az egyházak munkáját teljesen nem pótolhatja, de a viszonyokon sokat javíthat és javít is az egyre fejlődő népoktatás, főképp ott, ahol az állam vette kezébe az ügyet a maga jól képzett tanítóival; noha a teljes siker e téren csak az ingyenes népoktatástól várható, melytől ma még messze vagyunk; de a főváros az önkényes tandíjfizetéssel ez irányban az első lépést már megtette; többi városaink is sokat áldoznak s így föltehető, hogy lassankint eljutunk oda mi is. Fontos lépés volt e téren a kötelező kisdévdás; nemesak oktatási, de még inkább nevelési szempontból; az óvoda tényleg megszelidíti a gyermek k erkölcsét, beléjük oltja a tanulás vágyát és az erkölcsi fegyelmet. Szociálpolitikai szempontból ebben rejlik fontossága. Kár az, hogy ma még berendezése sokhelyt tökéletlen, a mi miatt aránylag mindenütt kevesen veszik igénybe. A társadalom az óvodák létesítésében s felügyeletében, valamint az óvodái szegény gyermekek megsegítésében még korántsem vesz r szl ügy, amint kellene.

Az iskolák működését is megkönnyítheti a társadalom támogatása. A Bodrogközi Nőegylet e téren is

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGZÁJA.

A bányász.

— Rajz a bányászéletből. —

Irta: H. E.

Egyetlen csillag sem világítja meg a sötét éjszakát. Az egész bányalegy, függő szikladarabjaival, szédítő örvényeivel, sötét éjlepelbe van burkolva.

A hegy alján, a legveszélyesebb helyen van a bánya tárnájának megközelíthető utja.

Évekkel ezelőtt e bánya földrengés következtében összeomlott, azért más uton kezdték meg a művelést: most az érczmenet iránya erre esvén, a tisztek folytatni parancsolak az évek előtt abbahagyott munkát.

Hágcsók segélyével néhány elszántabb munkás felmászott az alapjában ingó sziklak tetejére s biztos állást keresve maguknak, robbantó szerekkel megtisztogatták a tárna nyílását a lezuhant szikladaraboktól s behatoltak a tárnába.

Öreg, tapasztalt tiszt vette fel a legelső rajzot a bányáról. Az egész tisztikarba és munkásosztályba új lelket öntött a banya szétrepesztett falán ragyogó drága érczmenet.

Folyt a munka éjjel-nappal. Midőn az első, kőbe furt lyukak villanygép segélyével eldördültek, megrázkódott a banya olyan tompa dörgő hanggal, mintha valamennyi földalatti rém egyszerre akarna kitörni.

E pillanat zordonsága megragadta a buvóhelyeiken idöző s a lövés hatására várakozó munkásokat s legott kiestek a bányáról.

Egy öreg ósz munkás — legutol ó a távozók között — megakarta tudni, mi okozta a baljóslatu mozgást, mely a lövések dörgését visszhangként követte; de alig várt néhány perczig, észrevehetőleg ijedten távozott társai után. Mit látott odabenn; aggályllyal mi tölté szívét, halványá miért lón arca, senkinek sem mondá.

A tárnától néhány száz lépésnyire mely örvény tűnik fel a járó-kelők elé. Vékony, sudarából levágott fa, rajta a palló, minden pillanatban lezuhanással fenyegette a rajta átmenőt. De a bányászok nem féltek. Gondtalanul keltek át rajta Olyanok mint a tengerész: viharok közt élnek, viharok közt halnak . . .

A palló végén két tisztelt találkozik ak, kik mécses-el kezükben igyekeznek a banya felé. Az agrályos arczokat látva, kérdőre vonják a munkásokat a korai távozás miatt. Bizalmat kelt a bizalom s a c-üggedt munkások vigasztalóva térnek tűzhelyeikhez.

Csak az ósz, öreg munkás maradt. Régi szolgálta már. Hegyek tükáival, hegyek rejt-kével ismerős volt régtől. Valóságos compass. Bányakutatásnál, érczjárat iránya felfedezésénél sokat érő kincs az ily paraszt geologus.

A rombolás munkáját megvizsgálni kellett, s az idősebb bányatiszt fiatalabb társát bízta meg a bizalmas, de veszélyes küldetéssel, vezetése mellett az öreg bányásznak. Nehéz viz gát az; egy tévesztett lépés, egy szikladarab, melynek ingása nem látható, örökös éjt hozhat a kiküldöttekre. Kellő vigyázat, lélek éberséget ajánlott az öreg. Ő már betekintett a lövések után; veszély nélkül oda ember nem halol be, míg új akua nem készül, mert a kődarabok folytonos agyon-zuzással fenyegetnek!

Az ifju tiszt azonban nem rettegett. A kinek senkije a világban, a kit oly kevesen siratnának mint őt, miért remegne ily küldetés előtt? Aztán egyszer csak meg is kell halni, s a véletlen hal-l, szokott dolog már itt. Még vizsgáltatta az öreg kalauzát, dudolva magában a bányászok dalát:

„Ha jó a vész... kedves ne sirj.

Bányásznak mindig kész a sir... Szerencse le, szerencse fel!”

Most egyszerre elhaltatott. Eszébe jutott, hogy mégis van valakije, a menyasszonya s megállott a tárná-

bejártánál. Oly hirtelen, hogy mi for sziveben, érzelem világát mely fergeteg tépi, ő tudja, ő érzi. Várakozást ajánl az öreg, hű társnak s bucsu utra indul a menyasszonyához.

* * *

Teltek az órák. Az öreg a rendelő-téren küszöbén ülve, számlálgatá az óra-ű éseket, melyek a kis bányaváros toronyórájától idáig hangzottak. Ha még egy óráig késik az ifju tiszt, mond magában, éppen a kísértetek óráját választja a vizsgálatra.

Milyen különös az a bányász-nepség. Azok, kik mindennap halált megvetőleg járnak veszes utakon, kiknél sohasem bizonyos, ha egyszer a melybe szalutak, örülhetnek e többé a fölkelő napnak, üdvözö hetik-e honn hagyott családjaikat, azok többé kevésbé babonás képzelődéssel bírnak. Megteremt a képzelődést a tudatlanság s elősegíti az örökös éj a lányak melyében. Ilyen babonás képzelődés a bányász életben a „Bányarém”. Aparól-fura szall e hazomány, mely ósz, rengő szakállalval, kísért-tiesen fénylő szemével, halavany arczával s rettegett siri hangjával legenda-zerü alakká nőtte ki magát s kinek megjelenése ellop-taja egy kö-z-li katasztrófnak. Az öreg is erre gondolt a „kísértetek órájával”. A hiedelem az, hogy megjelenési ideje órája az éjfé. Vak hiedelem ugyan, de melyre akarány bányász megesküdnek, hogy nem képzelt alak, de valóság.

Az ifju tiszt vegre megérkezett. A mécs fénye megvilágította arczát. Egy sáppadt, merev arcz, minő a halotté, tűnt a bányász elé. Megborzadt tőle, mintha sejtelmével bírt volna egy közel-dő katasztrófnak. Kérdőzködéseire az ifju csak annyit felelt: Ott találkoztam vele . . . Az új tárna bejárata feletti kereszt alatt állott s lassan eltűnt a bejáraton. S az előbb néhány órával még bizalommal felt ifju most csüggedten haladt öreg társa után.

E közben bemettek a tárnába.

(Vége köv.)

okos példával jár elől. Tagjai ugyanis föl-fölkeresik az iskolákat, a jó tanulókat jutalmazva, a szegényeket a szükségességekkel ellátva, jelenlétükkel, érdeklődésükkel a gyermekeket buzdítva, a tanítói becsvágyat serkentve s az iskolafentartókat is kötelességük lelkiismeretes betöltésére ösztönözve. Erre szükség volna mindenütt. A társadalom nálunk a nevelésügy iránt ma még nem eléggé érdeklődik; ezt az érdeklődést maguk az iskolák iparkodnak ünnepeikkel stb. tartásával felkeltetni; de idővel, majd ha ez iskolák volt növendékei veszik át a vezető szerepet a társas életben, meg fog javulni ez is. Itt ott máris szép jeleit látja a társadalom érdeklődésének, sőt munkás tevékenységének. Az Országos Nőképző Egyesület elismerése méltó buzgalmat fejt ki a nevelés terén s jászva oldotta meg a leánygymnasium fogas kérdését. Ezenkívül némely más egyesület is szép sikerrel dolgozik a nevelésügy terén; de az érdeklődés a társadalomban még csak elszórtan nyilvánul.

A közigazgatási viszonyokra térve, a szövetkezetek legértékesebb hasznát nem magában a nép anyagi boldogításában látjuk, hanem sokkal inkább az erkölcsi hatásban, melyet az anyagi függetlenség, a felelősségerzet, a kölcsönös ellenőrzés, a közbecsülés fokozódása stb. magával hoz. E lap olvasói előtt a szövetkezés fontosságát és az eszmének a szövetkezeti törvény megalkotásával elért diadalának jelentőségét fejtegetni főleges; itt csak szemlélni teljességéért említek meg annyit, hogy a társadalom ez eszme fontosságát még mindenütt nem értette át s még helyenkint dieseretes buzgalommal dolgoznak, máshol, nagy vidékeken még teljes apathia s főképp a nép közvetlen vezetője, a pap, még nem értette át eléggé, mily hatalmas eszközt ad kezébe a szövetkezés az elvesztett befolyás pótlására. Holott Franciaország katolikus papsága roppant tevékenységet fejt ki e téren. Közönségünket a szövetkezeti eszmével szemben bizalmatlanná az a tapasztalat is hangolja, hogy a régebbi fogyasztási szövetkezetek működésében nem érvényesült mindig a tagok érdeke, annál inkább a kezelők. Ez azonban oly fekély, melyet az erős szervezet maga fog kivetni magából.

Ez a bizalmatlanság szorosan összefügg az általános erkölcsi hanyatlással s az abból folyó korrupcióval. Szinte szálló igévé lett, hogy nálunk eladó minden és mindenki, csak az árt szabják meg okosan. Az oktanfenyítés, a túlköltekezés s a műveltebb osztályok henye életmódja okozta azt, hogy az elvezetek megszerzése s a megszokott fényes életmód fenntartása egyre többeket esábitott elveik árubaocsátására s a Tóth Benők és Kriványok útjára. Szerencsére ma már fakadoznak fel a kelevények mindenütt s remélni lehet, hogy a politikai viszonyok tisztulását az iskolák közreműködésével követni fogja a közelet s a társadalom purifikációja is. Amikor talán ki fog veszni közéletünkben a jellemrontó protekciós rendszer is, mely ellen eddig maguk a hatalmon levők is hiába próbáltak küzdeni.

Nem ok nélkül említettem az iskolákat. A társadalomban ma még elharapódzott, de már csökkenni kezdő léhaságot csak az okszerű, józan iskolai nevelés irthatja ki teljesen az ifjabb nemzedékből, mert maga a társadalom erre nem ad példát. A társadalom léhasága legjeleszűbben a játékszenvedélyben nyilvánul. Munka nélkül, olesó szerrel jutni izgalomhoz, élvezethez s főképp pénzhez: ez hajtja az adósságnan uszó gavallert, a mesterlegényt s a gimnazistát a totalizátorhoz, ez adja a kártyát a férfiak, sőt már az asszonyok kezébe is; köztvetve sokszor ez okozza az árvapénzek, a közvagon, a jótékonycézra gyűjtött összegek elikkasztását s a kis-czelli takarékpénztárak bukását. Nem annyira a nyomor, sokkal inkább ez a léhaság okozza a bűnesetek szegyenletes szaporodását is. Mindezekkel szemben a társadalom nem elég erős, mert léha maga is; erkölcsi kodexe nincs s így az ellene vétőket sincs ereje boycottjával kizárnia. Míg egy golyóváltás minden erkölcsi botlást jóvátesz, addig a társadalom erkölcsi megújodását várni nem lehet.

Meg kell emlékeznünk a szociálizmusról is. A modern társadalmak legsúlyosabb betegsége: a felhalmozódott milliók s a nyomor közötti ellentét, nálunk még nem fejlődött ki annyira, mint az iparizó nyugaton; de már kezd pusztítani bennünk is: a gazdaság Alföld népe éhhalállal küzd; Erdélyben a pellagra szedi az inség áldozatait; ehhez járul az uzsora pusztítása s a rossz közigazgatás. Míramaros ruthénje apái földjén földönfutó rabszolga lett s a szegény ember igazát hiába keresi, a hatalmaskodók ellen nem védi meg senki. A kereset is csekély, az adó elviselhetetlen. Mi az eredmény? A nép vándorol ki, mert az itthoni rög nem adja meg a mindennapi kenyeret s a homi törvény a jogvédelmet. Az eredmény az, hogy a nép vakon veti magát a lelketlen bűjtogatók karjába, kik sorsának javulását ígérnek.

Ez a megdöbbentő tapasztalat végre megmozdította a törvényhozást s a társadalmat is. Kezdték sejtteni, habár későn, hogy a gyöngék védelme országos feladat s megalkották a munkásvédő s a szövetkezeti törvényt; iparkodnak gátat vetni a bürzei szédelgésnek, az uszorának s a hivatalos hatalommal való visszaélésnek is. A telepítés kérdésével komolyan foglalkoznak. Megindult a nagy birtoktestek parcellázása s kiltásban áll a kisbirtok védelme s a pénzintézetek reformja is. A jótékony egyesületek pedig a szegény népet erkölcsi-leg akarják emelni. Szüntelen, lázas tevékenység minden téren.

Mind e dolgok sikerének azonban egy nagy feltétele van: a társadalom erkölcsi megújodása. A nélkül hiába való minden. A törvényt kijátszani könnyű, a paragrafus azért kacskaringó, hogy csürni-csavarni lehessen. A kismebert törvény nem védi meg, csupán a társadalom lelkiismerete. Ennek orgánuma ezidőszert a sajtó. De a meglazult erkölcsi érzést talán semmi sem tükrözi oly őszintén, mint ez. A szabadsajtó, melynek születését ötven évvel ezelőtt ujongva üdvözölte a nemzet, elfajult. Rettenetes az a pusztítás, a mit a szabadságával visszaelő sajtó az erkölcsökben véghez vitt (nem csupán nálunk, de egyebütt is). Hogy a szociálista mélety a köznéphe a hirlapi bűjtogatót vitte be, a vizsgálat kiderítette. De a gonosztettek s botránnyok részleteinek nyilvánosságra hozásával még a tisztességes sajtó

Irodalmi és disznúvekből, valamint a legszebb és legdívatosabb dobczos levélpapírok és borítékokból dus vászártek van a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvkereskedése).

is tömördek új bűnnek s erkölcsi romlásnak a esiráját veti el. E részben veje csak a színház mérközhetik, mely egykori eszményi hivatásától elérte, ma nem a nemzeti erények, de a nemzetközi bűnök terjesztője lett. Javulást várni e téren nem is lehet, csupán a nevelés révén javulható közérzéstől és közizletstől.

TANÜGY.

Tanári kongresszus. Az erdélyi róm. kath. középiskolák tanárainak most már jóváhagyott alapszabályokkal bíró egyesülete e hó 4-én Gyula-Fehérvártól tartotta meg rendes közgyűlését. Városunkból Soó Gáspár főgymn. igazgató, Embery Árpád, Keith Károly és Varga Sándor tanárok voltak jelen és vettek részt a közgyűlésben, melynek kapcsán az erdélyi róm. kath. Status és a magyar állam áldozatkészégéből épített gyulafehérvári főgymnasium új palotáját is ünneppélyesen felszentelték.

A népiskolai fegyelmezés. Legközelebb általános rendelet jelenik meg a népiskola fegyelmezése tárgyában. Alapelveül az a helyes és szigorú végrehajtást kívánó elv szolgál, hogy a népiskolában nem lehet a durvaság a fegyelmezés eszköze, hanem éppen ellenkezőleg: a szeretet. A tanító szívvel neveljen, szálljon le a gyermek lelkivilágához és abból hozza felszínre a nemes érzéseket, e drága kincseit az ifjú léleknek. A fegyelmezési elveken kívül a fegyelmezési eszközöket is pontosan meg fogják az egész országra nézve állapítani.

IRODALOM.

Fülei-Szántó Lajos verses könyve. Fülei Sz. Lajos, a „Székely-Udvarhely“ olvasó közönsége előtt ismert jeles poéta, verses-könyvet ad ki Budapesten. Lapunk fennállása óta igen sokszor volt alkalmunk Fülei kedves, közvetlen és hazafias érzéssel teljes költeményeit bemutatni s azokkal olvasóinkat gyönyörködtetni. Ez tehát felment bennünket minden további indokolástól, melynek alapján a legmelegebben ajánljuk Fülei vers-kötetét m. t. olvasóink szives figyelmébe és jóakaratu pártfogásába. E helyett szótöröl-szóra közöljük a hozzánk beküldött előfizetési felhívást:

„Vandoruton“ című 10 éves verskötetet adok ki s ezért bizalommal fordulok ismerőseimhez és barátaimhoz, hogy e törekvésemben támogatni sziveskedjenek.

Művem az ország egyik legelső publicisztikájának bevezető sorával ez év december 1-én jelenik meg. Ára füve 1 frt, díszkötésben 1 frt 50 kr.

A könyv esimes kiállításáról a Légrady testvérek műintézele gondoskodik. Nyelvez előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálók.

Az előfizetések legkésőbb november 25-ig címre (Budapest, VI. kerület Csengery-utca 51. szám I. emelet, 10. ajtó) küldendők.

Budapest, 1899, november 1-én.

Teljes tisztelettel:
Fülei-Szántó Lajos.

Naptárak az 1900. évre legnagyobb választékban a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvkereskedése, Székely-Udvarhely, Kossuth-utca) kaphatók. A legkedveltebb és terjedtebb Naptárak:

1. Székely-Egyleti Képes Naptár 50 kr.	21. Hetedik-tországra szóló mesék naptára 25 kr.
2. Erdélyi Képes Naptár 30 kr.	22. Képes Kossuth napt. 25 kr.
3. Képes Csallád Naptár 60 kr.	23. Ezernyolcszáznegyvennyolcz naptára 25 kr.
4. Regelő Bácsi Naptár 40 kr.	24. Bányám uram neves-sűnk naptára 25 kr.
5. Protestáns Új Képes Naptár 40 kr.	25. Szántóvetők naptára 25 kr.
6. Közhasznú Nagy Képes Naptár 40 kr.	26. Képes keresztény napt. 20 kr.
7. Képes Kossuth Naptár 30 kr.	27. H.t. remény, szeretet és a Szent Csallád nagy képes naptára 30 kr.
8. Petőfi Naptár 30 kr.	28. A magyar nemzet nagy képes naptára 30 kr.
9. A Szent Csallád Képes Naptára 30 kr.	29. Budapesti képes családi naptár 30 kr.
10. A Szent Háromság Naptára 60 kr.	30. József főherczeg honvéd-naptár 30 kr.
11. A Nepszabadság Naptára 20 kr.	31. Képes Petőfi-naptár 30 kr.
12. Az Igazságos Mátyás király Naptára 20 kr.	32. Magyar hőbők naptára 40 kr.
13. Függelmelegi Naptár 20 kr.	33. Meselő bácsi naptára 40 kr.
14. Földművesek Naptára 20 kr.	34. A Kosmos nagy képes naptára 45 kr.
15. Tündérek Naptára 20 kr.	35. Magyar millenium napt. 55 kr.
16. Ós-Magyarok Napt. 20 .r.	36. Othton nagy képes családi naptár 55 kr.
17. Kis meselő naptár 20 kr.	37. Budapesti Bote 40 kr.
18. Kis házi naptár 20 kr.	38. Neuer illustrirter Volkskalender 40 kr.
19. Ezeresztudós Magyarországi Naptár 25 kr.	
20. Amagyar nép kis képes naptára 25 kr.	

Ezekon kívül heti előjegyzési, fali stb. naptárak.

A Székely-Egyesület Naptára és Évkönyve, melyet évek óta Benedek Elek szerkeszt, s mely a székely családoknak várvavárt barátja, megjelent az 1900-ik évre. Csupán az olvasmányokat tartalmazó rész 150 oldal, körülbelül 100 képpel, teméredk szebbnél-szebb elbeszéléssel, v-rssel, hasznos, ismeretterjesztő olvasmányokkal s kiválóbb székely emberek arcképeivel és életrajzával. Hogy az olvasó némi tájékozást szerezzen a tartalomról, jelezzük, hogy irtak e naptárba elbeszélést, verset s egyéb hasznos olvasmányt: Jakab Ödön, Szaboleska Mihály, Benedek Elek, Málk József, Gaál Mózes, Csulak Lajos, Karácson Béla, Tarasfalvi Albert, stb. Ezenkívül a következő elő és elhunyt jeles férfiak arcképeivel és életrajzával találkozunk: Széll Kálmán, Hegedűs Sándor, Hajos János, Szilágyi Sándor, Szász Domokos, dr. Bartók György, Gidofalvy István, Molnár Viktor, Gábor Péter, Bartalus István, dr. Daniel Gábor, dr. Gyarmathy Dezső stb. Tartalmazza e naptár az egyesület új alapszabályait is s az évi jelentést, melyből sok érdekeset tudunk meg az egyesület áldásos működéséből. Nagy gondnal s fáradsággal van megszerkesztve a Székely cím- és névkönyv, mely a vármegyei és városi hatóságok, a törvényeszek és járásbíró-ságok tisztviselőinek pontos névsora mellett közli az összes székelyföldi körjegyzők nevé a székely megjelölésével, továbbá a székelyföldi s a Székelyföld-höz közelebb eső középiskolák tanárainak nemesek a névsorát, de a szülékre nézve legfontosabb tudnivalókat is. Vaskos nagy könyv ez a kalendárium s ára mégis csak 30 kr, mert a Székelyegyesületnek az a czélja, hogy jó könyvet adjon a nép kezébe, a lehető legolcsóbban. Úgy ezeknek, mint hatóságoknak és testületeknek melegen ajánljuk a kitünően szerkesztett naptárt,

de ajánljuk azt is, hogy lépjenek be a Székelyegyesületbe, mely újabb időben zajtalan, de annál áldásosabb tevékenységet fejt ki a székely nép gazdasági és művelődési érdekeinek szolgálatában. Az új alapszabályok szerint a tagsági díj 5 frtről 3 frtra szállítottat le. A Székelyegyesület naptára megrendelhető az egyesület titkári hivatalában: Budapest, VII. Vörösmarty-utca 91.

A törvény. Olyan betű, a mely parancsol. Már Aristoteles megmondotta, hogy az ember társas lény. A társaság kötelező elve: a törvény. Minden népnek vannak törvényei mihielyt néppé egyesült. A törvények első egysége egészét mindenre kiterjedő egyetemességét Egyiptom alkotta meg. Görögországnak törvényei nem voltak örökbecsűek. Rómának jutott a dicsőség, hogy a modern jognak alapját vehette. Ennél az éleseszű, higgadt, megmondott összetartó népnél fejlődött ki először a köznek nagyobb mérvű tudata, — s ezzel kapcsolatosan a törvények tisztelete. Intézkedéseiket már Julius Caesar össze akarta gyűjteni, de csak Justinianus hajthatta végre e nagyszerű tervet. Törvénygyűjteménye oly hatalmas, oly becses, hogy Napoleon azt éleszette fel, midőn törvénykönyvet szerkesztett a francziáknak. A legelső írott római törvényekről bőven és érdekesen szól a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 44. füzeté. A tizenkét kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyet. tanár, a görögökről szóló kötet szerzője dr. Gyomlay Gyula akadémikus. Egy-egy kötet ára díszes félbörkötésben 8 frt; füzetbenként is kapható 30 kr-ával. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai testvérek, Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-ut 18.) s a Székely-Udvarhely kiadóhivatala (Betegh Pál könyvkereskedése) utján.

KÜLÖNFÉLÉK.

Dr Daniel Gábor.

— A képviselőház alelnöke. —

A mai számunk „Irodalom“ rovatában ismertetett Székely-Egyleti Képes Naptár és Évkönyvből közöljük ezen felette szükre szabott ismertetést. E könyvben közölve van ugyanis vármegyénk egyik büszkéjének, Dr Daniel Gábornak arcképe is. A rövidke ismertetés pedig következőleg szól:

Hagyományos szokás, hogy a képviselőház egyik alelnöke erdélyi ember legyen. Épp a hogy lehetőleg a kormánynak is egy-két tagja erdélyi. Szokás, de nem törvény s ha jól emlékszünk, Horváth Gyula óta, ki 1891-ben, rövid alelnökség után lemondott e díszes állásról, „magyarországiak“ töltötték be mindakét alelnöki állást. Az a nagy kavargás, melynek a parlament ez év tavaszán színhelye volt, nagy változást okozott az egész vonalon. Bánffy Dezső hosszú, makacs küzdelem után megbukott, helyét Széll Kálmán foglalta el. Az ő bukása magával sodorta Daniel Ernőt, a kereskedelmi és Erdély Sándort, az igazságügyi minisztert. Amannak helyét Hegedűs Sándor foglalta el s ez idő szerint egyedül ő képviseli Erdélyrészt a kabinetben. Még Bánffy bukása előtt lemondott a képviselőház elnökségéről Szilágyi Dezső, kinek helyét a többség Perczel Dezsővel a volt belügy-miniszterrel töltötte be, míg a két alelnöki állás egyikére Tallian Bélát, a másikára Dr Daniel Gábert választották.

Dr. Daniel Gábor, a mint minden székely ember jól tudja, a legregőbb s legelőkelőbb székely családok egyikének ivadéka. „Oda át“, nagy Magyarországon nem mindenki tudja ezt s rendszerint Dánielnek írják, sokan Dániel Ernő rokonának tartják a képviselőház alelnökét, s csak „ide haza“ tudjuk, hogy Dániel ő és nem Dániel. A vargási Daniel család öt idők óta jelentékeny szerepet játszott történelmünkben, számos jeles fiut adott a hazának. Dr Daniel Gábor fia Udvarhelyvármegye volt főispánjának, id. Daniel Gábornak, ki nyugalomba vonult mint főispán, de a közelet nem vesztette el: fiatal hévvel, lelkeséggel szolgálja hazáját a társadalmi téren, sőt mint régi történelmi dolgok kutatója elővívhetetlen érdemeket szerzett s szerez mindmaiglan. A Daniel család politikai tradícióit a három Daniel fiu közül főként Gábor tartja fenn: alig volt huszonnyéves, már tagja a képviselőháznak s ma már több mint 20 év óta szakadatlanul képviselő. Három cikluson át képviselte a homoród-oklándi kerületet egyfolytában, aztán egy cikluson át Székely-Udvarhely városát, majd ismét az oklándi kerületet. Ez idő szerint Oláhfalut képviseli. Oláhfalué a dicsőség tehát, hogy képviselőjét a Ház bizalma az alelnöki méltóságra emelte.

Dr Daniel Gábor nem termett a szónoklásra s csak nagy ritkán szólalt fel a képviselőházban, de annál jobban érvényesítette szép tehetségét és tudását a különféle bizottságokban s politikai czikkeivel a szabadelvű-párt közlönyében. Budapesten ügyvédi irodája van s ez egyike a legkeresettebb irodáknak, — a mi nagy szó ott, hol annyi sok az ügyvéd.

Csöndes, minden feltűnést kerülő egyéniségeért általános rokonszenvnek örvend s alkalmunk volt látni, hogy őt az ellenzék is szivesen látja az alelnöki székbén. És alkalmunk volt látni, hogy kitünően felel meg az alelnöki székbén annak a nagy, rendkívül nehéz feladatnak: vezetni a tanácskozást ott, hol egy meggondolatlanul elejtett szó akárhánszor szörnyű vihart szokott előidézni.

Királyi kitüntetés. Király ő Felsege, Pál István tb. kanonokot, az erdélyi róm. kath. Status igazgatótanácsnak érdemes előadóját a Bold. Szűz Máriáról nevezett salomoni címzetes apátta nevezte ki.

Személyi hír. Gróf Haller János, vármegyénk volt főispánja és felesége Vay Anna bárónő tegnap délután városunkba érkeztek.

A hadsereg köréből. A megrongált egységek állapota miatt hosszabb szabadságra ment Pongrácz Vince báró alezredes elutazásával támadt hiány pótlására Metzner Lajos es. és kir. őrnagy lett városunkba Pécsről áthelyezve.

Igazságügyi kinevezés. Az igazságügyi m. kir. miniszter Szász Akos csikszeredai kir. járásbíróági joggyakornokot a székelykereszturi kir. járásbírószághoz aljegyzőnek nevezte ki.

Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Kakucs György okleveles tanítót a parajdi állami elemi népiskolához rendes tanítónak nevezte ki.

— **Az „Örök imadás” templomának** vármegyénkben is gyűjtő-bizottsága alakul, mely alkalomból mára (vasárnap) társadalmunk minden rétegének képviselőiből értekezletet hívott egybe Hollak Arthurné, vármegyénk főispánjának tevékeny felesége, mint a központi bizottság megbízottja. Magával a céllal és annak kivételével lapunk mai száma első cikkelyében foglalkozunk s azt ajánlván m. t. olvasóink figyelmébe, e helyen a kibocsátott meghívót közöljük: Meghívó. Van szerencsém Czimedet megdicsőült Királyné emlékére állítandó „Örök imadás” temploma vármegyeyi gyűjtő bizottságának megalakítása tárgyában, folyó hó 12-én délután 4 órakor, a róm. kath. főgymnasium disztermében tartandó értekezletre tisztelettel meghívni. Székely-Udvarhelyt, 1899. november 8. Hollak Arthurné, mint a központi bizottság megbízottja.

— **A jótékony-nőegyesület** — mint mult számunkban is jeleztük — első filleresétét e hó 15-én (szerdán) este 8 órától kezdődőleg tartja meg igen gazdag és változatos műsorral. A rendezők: Lgron Istvánné és Steinburg Papi — mindent elkövetnek, hogy az estély minden tekintetben első legyen.

— **Vármegyénk és a székely viczinális vasut.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter fölötté érdekes kimutatást terjesztett a képviselőház pénzügyi bizottsága elé azokról a segítségösszegekről, melyekkel a vármegyék, illetve utadélapajuk a területükön átvonuló viczinálisok építéséhez járultak. E kimutatás szerint vármegyénk 596.000 forinttal van megterhelve a székely viczinális vasut építésére adott segítség címén.

— **Színészet.** Romvári V. Lajos színtársulata szerdán tartotta utolsó- és búcsúelőadását városunkban. Az utóbbi színjátékok közül mindenesetre a „Sulamit, Jeruzsálem leánya” cz. opera tűnt ki. Ezt háromszor adta elő a társulat — majdnem mindig telt ház előtt. Két szer felemelt helyarákkal és harmadszor bérletben ment. Zöldi Hermin Sulamit szerepében valóságos elragadta a közönséget alakításával és szép énekeivel. A társulat Gyulafehérvárra utazott.

— **Meghívó.** A sz.-udvarhelyi ev. ref. kollegium november hó 18-án (szombat) délelőtt 11 órakor az intézet nagytermében Erzsébet királyné emlékére iskolai ünnepélyt rendez, melyre a t. szülőket és az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság.

— **Polgári fillérestélyek.** A polgári önképző és segélyező egyesület e hó 10-én tartott választmányi ülésének határozata értelmében a szokásos fillérestélyek e hó 20-án (hétfőn) megkezdődnek. A rendező bizottság állandó elnökének ezúttal is Fischer Ferencet kérte fel a választmány. Fischer már több év óta buzgósággal és előzettséggel rendez az estélyeket s e téren valódi érdemeket szerzett. Nagy a reményünk tehát, hogy az egyesület elnöke: Solymossy Endre koll. tanár, kijelölve az utat, melyen polgártársainknak haladnia kell — a hasznost a kellemessel párosítva, ez időben még magasabb színvonalra emeljük a különben nagy látogatottságnak örvendő estélyeket. Ez irányú törekvésben a szép és nemes céllal szolgáló egyesület vezetőit támogatva, ajánljuk általános figyelmébe a megkezdődő polgári fillérestélyeket, melyek most is az egyesület helyiségének nagytermében lesznek megtartva minden hétfőn este.

— **Gazdasági ismétlő iskolák.** Példánkülü az az örvendő felindülés, mely a gazdasági ismétlő iskolák szervezése körül tapasztalható. Ez iskolákat 1896—8-ik iskolaévben léptették életbe és a mult iskolaévben már ezernél több ilyen iskola működött. Ez iskolák célja a jövő évre 76.700 korona irányoztatott elő, tehát 27 ezer koronával több mint az évre. Ebből az eddigéig is alkalmazásban lévő szaktanítóik illetményeire 10.700, az 1900. évi szeptember hóban alkalmazandó tizenkét szaktanító évi illetményeinek egy harmadára 6000 korona és az ismétlő iskolák segélyezésére hatvan ezer korona jut.

— **Ajándékok a főnök urnak.** A Magyar Nemzet írja: Különösen a vidéken divatban van, hogy az alantabb tisztviselők egyetlen kínálkozó alkalmat sem mulasztanak el, hogy szerett főnökeiket nevének napján vagy mikor valami örvendő családi esemény éri őket stb. ünnepelésben ne részesítsék. Olyan 10 éves és 25 éves szolgálati jubileum pedig eddig nem volt, a melyet legalább is egy pompás diszbalummal és diszbankettel meg ne illett volna. Természetesen ez a gyakori ünnepelés pénzbe kerül. Ezt aztán keservesen megéri a kis hivatalnok, ki csak szükösen élhet kevés fizetéséből. Ezt a szokást szeretnék kiirtani azok, kik szívükön viselik a kishivatalnokok sorsát. Ennek egyetlen módja az, hogy a hivatali főnökök ne fogadjanak el ilyen alkalmi ajándékokat és ünnepeket. Erről kellő formában mondjanak le. Ezt célozza a kereskedelmi miniszteriumnak egy intézkedése, melyet az egyes hivatalokhoz küldöttek ezen jubilációs korlátozása végett. Ezt a témát különben igen sikerülten feldolgozta Csiky Gergely a „Proletárok”-ban.

— **Az Orbán Balázs szobor-alap javára** 7 frot vetünk Dr Solymossy Lajos kir. főreáliskolai igazgatótól, mely összeget rendeltetési helyére juttattuk. Ezen összeghez — a gyűjtő-iv szerint szives adományaikkal hozzá járultak: Dr Solymossy Lajos és Pálffy Károly tanár 1—1 frottal; Molnár Károly, Ferencz Tivadar, Barabás Jenő, Hlatky Miklós tanárok 50—50 krral; a főreáliskola tanuló-iffúsága 3 frottal.

— **A helybeli tanári köről** következő sorokat vetünk: Az „Országos Középiskolai Tanár-Egyesület” székelyudvarhelyi kerületi körétől. 8—1899/900. sz. Tökintetes Betegh Pál, laptalajdonos és szerkesztő urnak helyben. Alólítottak: az „Országos Középiskolai Tanár-Egyesület” székelyudvarhelyi kerületi köre nevében és annak megbízásából, tisztelt Czimednek hálás köszönetünket nyilvánítjuk ama hazafias áldozatkészségeért, hogy tanuló-iffúságunk részére rendezett színi-előadásokon tartott ismertetésekkel becses lapjában közölte s a lapból — tanulók között leendő kiosztás végett — 200 példányt rendelkezésünkre bocsátani sziveskedett. Hazafias tisztelettel: Székely-Udvarhely, 1899. november 7-én. Dr. Solymossy Lajos, elnök. Fejes Áron, titkár.

— **A jogkereső közönség figyelmébe.** A vidéki közönség nagy előnyére van, ha peres ügyeinek a legfőbb bíróságoknál való elintézéséről mindjárt az itélhetőzattal

után értesítést kap. A Törvényszéki és Rendőri Ujság tehát jó szolgálatot vélt tenni azzal, ha úgy a polgári, mint a büntető ügyeknek a kir. Kurián való elintézéséről az érdekelteket tündérettel értesíti. Mindazok, a kik a Törvényszéki és Rendőri Ujság kiadóhivatalának (Budapest, VII., Almássy-ter 2.) előzetesen egy frot béküldeni, külön levélben meg tudhatják, hogy az őket érdeklő polgári vagy büntető példány mikor kerül a kir. Kuriára, melyik előadónak osztott ki és milyen elintézési nyert. A beküldendő egy frotból a kiadóhivatal levonja majd a postai költségeket s a fennmaradó összeg 25 százalékát a jogvédő egyesületnek rendelkezésére bocsátja.

— **Avató ünnepség.** A hódmezővásárhelyi állami övönöképző intézet, mely az 1891. t.-cz. egyetlen és első megtestesítése 1892. decz. hó 4-én nyitott meg a lehető legerényebb viszonyok közt. Most, hogy a magas közoktatás-ügyi kormány kiváló kegyéből nemcsak kül-, hanem belterjedeleme nézve is a tanterv kibővítése által, teljes betöltözést nyert, a város és intézet haláljának és örömeinek jeléül f. év december 3-án „avató ünnepséget” rendez, melyre az intézetnek 1892. óta volt rendes növendékei azon kérséssel hivatalnak meg, ezután is, hogy kívánt megjelenésüket legkésőbb f. november hó 18-ig az intézet igazgatóságának a fogadás és elszállásolás érdekében bejelenteni sziveskedjenek. Ribiczey Aladár, igazgató.

— **Az örök ifjúság titka.** A föld legbájosabb asszonyainak egyike Diana de Poitiers volt, a kit II. Henrik francia király körülbelül 350 évvel ezelőtt elragadó szépségeért hercegnővé rangra emelt. Még 66 éves korában is leányos volt arczkifejezése és pompásan ilt a lovat. Még agg korában is bámulták bőrének finomságát. Kortársai azt beszéltek, hogy titkos szereivel tartja fenn kitűnő szépségét, babonás irigyei pedig azt a hirt terjesztették, hogy lelkét az ördögnek adta zálogba szépségéért. Titkát egyedül Quard gyógyszertáros tudta, a ki illatos kenőcsöt és parfümjeit készített. De a mig Quard élt, semmiféle kísérletnek nem engedett. A gyógyszerész halála után a következő irást találták iróasztalának egyik elrejtett fiókjában: Én alulírott lelkekre és hitemre kijelentem, hogy uróm és parancsolóm: Diana de Poitiers velentínói hercegnő ő főmagassága az esővízen kívül soha semmi szepítő szert nem használt, hogy szépségét és egészségét 72 éves koráig megtartsa! És valóban, nincs is jobb szepítő szert a tiszta esővíznél, a mely a bőrt teljes frissességben megtartja és tisztítja!

— **„Magyar varieté Album”** a címe annak az izléeses zimlappal — elegáns kiállításban, újnyi vastagságu terjedelemben megjelent zeneműnek — mely a jutányos zeneműveket piacra hozó Klökner Ede budapesti zene műkiadóval látott napvilágot. Tartalmaz ez album 20 legdivatosabb kuplé — trefás dal — chanson újdonságokat a 2 forintos áráért annyit és oly éreketeket — a minőt és mennyit a más zeneműkereskedésekben véve annak tízszereeséért alig kapni. Tartalma: 1. Aletter, „A kis özevgy”. 2. Aletter, „Lezi-piczi asszonyka”. 3. Bohm „Ne haragudj”. 4. D. Amant „Más” telefon hírmondó kuplet. 5. Decker „Stii-tu”. „Emlékszel-e?”. 6. Fodor E. „Rosz szokás”. 7. Förster A. „Mandolin szerená”. 8. Franz E. „Az ellenállhatatlan”. 9. Greizinger Iván „A kávéházban”. 10. Greizinger Iván „Mi lehet az ok?”. 11. Linke Pál „Szokimondó asszonyság”. 12. Linke Pál „Oh ne sirj!”. 13. Linke P. „Sűrű lombok hűvös árnyán”. 14. Linke P. „Csókodért hevül szívem egyedül”. 15. Linke P. „Hol a szó már mitsem érne”. 16. Révay Arnold „Az alatt történt valami”. 17. Scarlatt „Az én bánatom”. („Meis Elead”, „Verlorenes Glück”). 18. Szentirmay Elemér „Hja de fordul a koczka”. 19. Szentirmay Elemér „No csak az kellene még”. 20. Wappaus K. „Komm Karline Komm”. Valamennyi énekhangra és önállóan zongorán is játszható módon írtva, magyar és német szöveggel. A könnyebb, vig zene kedvelői vegyék meg a felette olesó kötetet, sok vigórárt és örömet szerez az minden zongorázó és énekesnek. Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala (Betegh Pál könyvkereskedése) utján.

— **Egy megbízható, józanéletű és szorgalmas szója,** ki írni és olvasni tud, állandó szolgálatot nyer — megfélelő havonként fizendő évi bérrrel és jelentékeny mellettek keresettel. Czim meg tudható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában.

— **A Horgony-Pain-Expeller** igazi, népszerű házi-szerre lett, mely számos családban már több mint 27 év óta mindig készletben van. Hatfájásnál, esipfájdalom, fejfájásnál, köszvényélnél, csuszál stb.-nél a Horgony-Pain-Expellerrel való bedörzsölések mindig fájdalomcsillapító hatásuknak bizonyultak, sőt járványkórna, minő a kolera, hányó hasfolyás, altetek a Pain-Expellerrel való bedörzsölése mindig igen hasznosnak bizonyult. Ezen kitűnő házi-szer jó eredménnyel használatot bedörzsölés-ként az influenza ellen is és 40, 70 kr és 1 frot üvegenkénti árban a legtöbb gyógyszerteráiban készletben van, hanem bevásárlás alkalmával mindig határozottan mint „Richter-féle Horgony-Pain-Expeller” vagy „Richter-féle Horgony-Liniment” kérendő és a „Horgony” védjegyre kérünk figyelní.

KÖZGAZDASÁG.

— **Nagy erdő-égés.** A következő sorokat vettük és fenntartással közöljük: H. Karacsonyfalván a hétfőn reggeli óráktól kezdve ég a falu közelében levő közbirtokossági 40—50 éves szép esere és bükkerdő. Az előjáróság, tüzoltóság és birtokosság hidegvérrel, távolról nézi a nélkül, hogy a tűz továbbterjedésének megakadályozására gondolna. Kedden éjtélkor a szentpali heggye rémes látványt nyújtott. A kár bizonyosan megüti a 40.000 frotot azon falu erdejében, melynek közbirtokossági területét 10.000 frotnál több drága adósság nyomja s már már alig bírható kamatfizetéssel. Hát az igazságot hirdető arányosításnak ilyen következményei vannak csaknem minden évben? Hát az erdőgondnokság csak arra való volna, hogy azokat, a kik a tilalmas területről a sok száraz asszuságból szekérrel vagy hátukon hazavisznek többet-kevesebbet szorultságból tüzelni, hajmeresztő módon büntesse, ezeknek a nevéit hétről-hétre szorgalmasan kipuhatolva; a nagy égésekről pedig ne értesüljön s azok megakadályoztatásáról ne

gondoskodjék sem közvetlen, sem közvetve; eselleg csendőrség alkalmazásával? Hiszen parancsolni kellene, hogy hordják el a gyulás esetén pusztító tüzvést okozó asszuságot az erdőkből. Nem pedig tilalmazni. Hiszen így csak káros lehet annyi rovatali költséggel gondnokoltatni 2—3 évenkénti tisztogatás és ritkítás kizárásával. Egészséges eszü ember lefogása szerint az erdőtervény ne a ezt rendeli. Így nem lehet erdőt nevelni. Nem a népben, de az eljárásban van a hiba. A ki nem lát jól, az ne álljon be vezetőnek. Vak vezérekre retentő dolgot mond a biblia. Ha két hétig tart az erdőégés, akkor sem lehet hatóságí erdőört látni a faluban, de ha egy szál fát valaki elviszen, jóformán még le sem tette otthon a szekereéről, már ott van és néhány nap múlva a szolgabíró a fejére olvassa a törvényt. Az erdőégést azonban sétaközben sem látják meg, pedig éjjel bevilágít még az ablakukon is s teendőjük még sincs. Pedig miniszteri parancs és al-páni rendelet nélkül is kijöhetnek — kötele-ségből. (Oldándi.)

Gazdasági szakirodalmi pályázat. Az „Erdélyi Gazda” gazd. hetilap szerkesztősége — a gazdasági szakirodalom fejlesztése céljából — a következő pályadíjakat tűzi ki: 1. Gyakorlati irányú és tárgyú cikkekre, melyeknek tárgya a mező- és kertgazdaság, gyümölcsészet, állattenyésztés, baromfitenyésztés, méhészet, vagy bármely más gazdasági ágból szabadon és tetszés szerint választható: 1. díj: 10 drb 10 koronás arany, 2. díj: 5 drb 10 koronás arany, 3. Gazdaságok és uradalmak ismertetésére (terület, fekvés, talaj, kezelési és gazdálkodási rendszer, állattenyésztési irány, takarmányozás, trágyázás, termés eredmények, értékesítés, tisztajövedelem stb): 1. díj: 10 drb 10 koronás arany, 2. díj: 5 drb 10 koronás arany, 3. Trágyázási, trágyakezelési és műtrágyázási eljárások és kísérletek leírására, különös tekintettel az istállótrágyára és a szuperfoszfátra: 1. díj: 10 darab 10 koronás arany, 2. díj: 5 darab 10 koronás arany, 4. Mezőgazdasági termények (bármely termelési ág) értékesítéséről irandó gyakorlatias cikkekre: 1. díj: 10 drb 10 koronás arany, 2. díj: 5 drb 10 koronás arany. Pályázati feltételek. A pályaművek beküldésének határideje az 1. és 4. alattiakra: mostantól kezdve 1900. év szeptember hó végéig; a 2. és 3. alattiakra: 1900. február hó végéig. Terjedelem az 1., 3. és 4. alattiaknál rendes iv írópapírnagyságban írott 2 oldalról legfeljebb 15 oldalig, a 2. alattiaknál: 5 oldalról 25-ig mehet. A beküldő neve a cikk alá adairható vagy — tetszés szerint — álnév és jelíges leveke is használható. Mindenesetre kijelentendő azonban a kísérő levélben, hogy a mű pályamunka. Minden közölhető munka a lapban ki fog adatni. A bírálatot az Erdélyi Gazda-nak erre külön felkérendő 50 legrégibb előfizetője fogja annak idején — a nekik küldendő kérdőpontok utján — szavazattöbbséggel megejtteni. A kitűzött első díjak, a 2. alattiak kivételével, csak abszolút becsü munkálatok beküldőinek adhatók ki. A második díjak — legalább öt közölhető pályamunka beérkezése esetén — a viszonylag legértékesebb mű írójának is kiadhatók. A 2. alattiak közül, ha legalább öt mű közölhető leend — az első díj a viszonylag legjobbnak is ki fog adatni. A szerkesztőség a közölt és arra érdemes pályaműveket a szabály és kules szerinti írói tiszteletdíjjal külföldi utalja. Kolozsvárt, 1899. november hó 5-én. Az „Erdélyi Gazda” szerkesztősége.

A közönség köréből.*

Válasz.

Az U. H. legutolsó számában „Megjegyzés” czim alatt közreadott kis cikkben Becsek Aladár ur engem lovagiatlansággal vádol, mert én az ő sértésére nem provocálással, hanem állítólag sértéssel válaszoltam s ezen eljárásomat a legerősebb kifejezésekkel illeti.

En ugyan készséggel elismerem, hogy Becsek Aladár ur előtanulmányainál, műveltségénél és tudásánál fogva jóval felettelem áll s ezen tulajdonságainál fogva, az ő szava s véleménye döntő súlylyal bír a megyében s a megye közvéleményének ez idő szerint ő az irányító tényezője, de azt még sem acceptálom az én eljárásom felett kijelentett magas véleményét s azt hiszem sokan vannak meg, a kik nem acceptálják.

Nem acceptálják pedig azért, mert én vele szemben személyes sértést soha nem követtem el. A jelen alkalommal is megírtam egy az ő személyével semmiféle vonatkozásban nem álló cikket s erre Becsek Aladár ur válaszkép a levegőbe bocsátott egy rendkívül furcsa hangon tartott valamit s a midőn én ennek hangját udvariasan visszautasítottam, akkor nekem rontott s kijelentette, hogy már legelső cikkének az volt a célja, hogy engem megsértsen s miután én nem vettem erről tudomást, a legfurcsább modorban adta ezt tudomásomra.

Becsek Aladár ur ezen ténnyből két körülmény domborodik ki, az egyik az, hogy ő a legelső, a ki nem követi a saját elvét, mert kijelentése szerint nyilatkozatom által találva és sértve érezt magát és még sem provocáltott, hanem ő is úgy tett, mint állítólag én tettem, sértéssel válaszolt a sértés-re.

A másik pedig az, hogy minden jogos indok nélkül szeret és szokott másokat sérteni. A midőn még nem tudtam ezen szokását, egy esetből kifolyólag sértésére provocálással feleltem, de azt hiszem semmiféle lovagias kötelem nem kényszerít engem arra, hogy egy embernek folyton ismétlődő és mivel sem indokolható sértéseire mindannyiszor provocálással válaszoljak. Első sorban tehát ezért, de más részről meg azért, mert jól tudom, hogy ezéja nem egyéb, minthogy gondolataimnak a saját utján közlésétől elretentsem, nem kértém és nem volt szabad kércnem elégtelt. S mondhatom igen nagy megnugvásomra szolgált az a körülmény, hogy ahhoz értő komoly, higgadt férfiak, véleményemet nem csak osztották, de ellenkező szándékomat egyenesen helytelenítették.

S ezzel be is fejeztem mindenkorra ezen odüssüssá vált ügyet. Sam n'féle további megjegyzéseire Becsek Aladár urnak válaszolni nem fogok.

Dr Kovácsy Albert.

*E rovathban megjelent közleményekért a felelősség a beküldő érhelel Szerk

Az „Olesó Könyvtár”, „Falusi Könyvtár”, „Magyar Könyvtár” minden füzeté kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalán (Betegh Pál könyvkereskedése Székely-Udvarhelyt, Kossuth-utca).

Nyilt-tér.*

Az orozsziegyi előjárók becsülete. Vármegyeszerte ismeretes tény, hogy a tavaszi közgyűlésen vármegyei alispánjához is interpelláció volt intézve az orozsziegyi közbirtokosság vagyonekezelésének ügyében. Bálint Imre és Borbély Ferencz kérték a helyszíni főszámvevői leszámolást, melyet Németh Albert vármegyei főszámvevő 1894-től a leszámolás napjáig megejtett. Ezen alkalommal kitént, hogy a számadó pénztárnoknak még köve- telése van a közbirtokosságon s így hiba nem történt. Az is kiderült, hogy az alaptalanul vádaskodók nagy- része tetemes összeggel tartozik a közbirtokosságnak. Így pl. Laiber Ielkés 215 frttal, Szabó János 35 frttal s többben mintegy 2000 frttal, melyek miatt a beperlés már meg is történt. Sőt még az is kiválóosodott tény lett, hogy vádaskodó Borbély Ferencz főbíró korában su- lyos hanyagsága miatt a kir. pénzügyigazgatóság által 25 frtíg történt büntetése összegét a birtokosság pénztárá- ból fizettette ki, a mit most szépen vissza kell fizessen. A minden áron hibát keresők, még a főszámvevői le- számolásban sem bíztak meg, hanem a vármegyei főispánjához jókora adag hamis váddal fűszerezett me- morandumot terjesztettek — a nép nevében, a községi jegyző ellen. Nemtelen bosszujok nem sikerült, hogy tisztességes emberek becsületébe gázoljanak. Czeljük nem a közvagyon elfogulatlan ellenőrzése, hanem Ta- más Ágoston főbíró és Pál István birtokossági pénztá- ros meghuzarolása, megfélemlítése volt talán épen azért, mert a szentléleki erdőlopást nem tussolták el s mert vádaskodók egyik rokonát, ki még jegyzői vizsgát maig sem tett — a község nyakára nem erőszakol- ták rá. Az ügynek ez a része teljes kudarcot vallott. Ki- tünt, hogy az előjáróság tisztakezü és becsületes embe- rekkel áll. Ezt fenvesen igazolják: a) az udvarhelyi járás főszolgabírójának 14.194—899. sz. határozata, mely szer- rint: Bálint Imre és társai Bálint Pál, Márton Alozi, Bálint Ferencz, Pál (Tamás) Márton, Tamás Márton, Szabó János, Tamás István és Bálint László orozsziegyi lakosok által Gálffy István községi jegyző ellen több rendbeli állítólagos visszaelés miatt emelt panaszát a főszolgabíró elutasította és 9 frt 70 kr vizsgálati költség megfizetésében nevezette- ket elmarasztalván, a községi jegyző és előjárósági tagok elleni panaszban foglalt hamis vád, rágalmazás és becsület- sértés vétségének elbírálása czeljából a panaszt és vizs- gálati iratokat hivatalból át tette a kir. bírósághoz. b) A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint bünyenyítő bírósá- g 9100. sz. „Elvetési határozat”-a értelmében — a kir. ügyész meghallgatása után — a Tamás Ágoston és Pál István ellen az orozsziegyi közbirtokosság vagyona kezelésére vonatkozó fenytő jelentést elvetette, mert oly pozitív adatok, melyek valamely bünyenyendő eselek- mény jelenségét tüntetnek fel és a vagyonekezeléssel megbízott egyének ellenében bünyevádi eljárás folyamatba tételére elegendő alapot nyujtanának, kiderítve nem let- tek. c) Végül pedig Oroszziegy község képviselőtestülete folyó évi okt. 25-iki ülésében egyhangulag hozott hatá- rozatával kimondotta, hogy a jelenlegi előjárókkal min- den tekintetben meg van elégedve s Vas Ignác és Gál Sándor kántor-tanító indítványát elfogadva, az előjáró- ságnak, de különösen a községi jegyzőnek eddigi műkö- déseért teljes elismerését és bizalmát nyilvánította. Ezen határozatokhoz kommentár nem szükséges, csak a meg- torló rágalmazási per ítélete volna sürgős, hogy a ha- mis vád példás megbüntetését nyerjen, hogy mindenki csakis akkor vádaskodjék, ha bünyöst talál.

*) Az ezen rovatban megjelent közleményekért nem vállal fe- lelősséget a Szerk.

HIVATALOS RÉSZ.

Udvarhelyvármegye alispánjától. 20533—1899. alisp. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község előjáróságának. Közhírtétel végett értesí- tem, hogy a Szent-Király község szarvasmarha állomá- nyában uralgott ragadós száj- és körömfájás; a Máré- falva község sertésállományában és Kis-Küküllővármeg- yeében Bun községben járványosan uralgott sertésvész; a Patakfalva és Bibarézfalva községek sertésállományai- ban járványosan uralgott sertésorobáncz megszűnő, e községekre nézve a vonatkozó zárlat feloldatot. Másfelől pedig Lokod község szarvasmarha állományában a raga- dós száj- és körömfájás; Maros-Tordavármegyeében Ki- béd község loállományában a rühkór; Kis-Küküllővármeg- yeében Bord község sertésállományában a sertésvész fellépdén, a vonatkozó zárlatok elrendeltek. Székely- Udvarhelyt, 1899. november 7-én Dr Darokos Andor, alispán.

HIRDETÉSEK.

455. szám. 1899. végrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy az oklándi kir. járásbírósg 1898. évi V. 226. sz. végzése következtében dr Valentsik Ferencz ügyvéd által kép- viselt Juon Mihály János zoltáni lakos javára Nagy Samu András és társa peteki lakosok ellen 50 frt s jár. erejéig 1891. évi november hó 4-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 304 frtra be- csült: I. Nagy Samu Andrásnál gazdasági eszközök és törökbuza; II. Nagy Samu Sándornál 4 ökör tulokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak. Mely árverésnek a homoródoklándi kir. járásbí- rósg 1899-ik évi V. 226/8. számú végzése folytán 50 frt — kr tökékövetelés, ennek 1899. évi szept. hó 29. napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltó díj és ed- pig összesen 22 frt 47 kr-tan bíróság már megállapított költségek erejéig Peteken alpereseknél leendő eszközésére 1899. évi november hó 18-ik napjának délelőtti 10 óraja határidül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107.

és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a leg- többet ígérőnek, szükség esetén becsaron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elarverezendő ingóságokat má- sok is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. § értelmében ezek javára is elrendeltek.

Kelt Oklándon, 1899. évi nov. hó 6-án

Pollák Ignác,
kir. bírósági végrehajtó.

Sz. 56 8—1899.
tlkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint telek- könyvi hatóság közhírré teszi, hogy Udvarhelymegyei: takarekpénztár végrehajtónak Fancsalai Sándor vég- rehajtást szenvedő elleni 70 frt töke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (a sz. udvarhelyi kir. járásbírósg) terüle- tén levő farkaslaki 200 sz. tkben A 7 417. és 449. hr. sz. ház és kertre az árverést 551 frtban ezenel meg- állapított ki álltasi árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1900. évi január hó 5-ik napján délelőtti 9 órakor Farkaslaka község házában megtar- tandó nyilvános árverésen a megállapított kikiálltási áron alól is eladtni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsarának 10 százalékat készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügymi niszeti rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpá- pirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismer- vényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék mint tlkvi hatóságtól.
Székely-Udvarhelyt, 1899. okt. ber 12-én.

Györffy Titusz,
kir. t. széki egyes bír.

Finom csemege-méz.

Megrendelhető Székely-Kereszturon Maksay Lázárnál
különként 75 krral.

**IRJUNK
Müller-féle tentával.
TÁMOGASSUK
A MAGYAR IPART!**

Richter-féle
Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziser ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 30 év óta megbízható, fájdalomcsillapító be- dörzsolesként alkalmaztak közszevnyét, csuszál, tagszaggatásnál és meghűléséknél és az orvosok által bedörzsolesekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, yakorta Horgony- Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziser, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készlet- ben van; fő raktár: Török József gyógy- szerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmá- val igen óvatosak legyünk, mert több kiseb- bertéki utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter czegeggyes nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.
RICHTER F. AD. és társa, RUDOLSTADT
es. és kir. udvari szállítók.

ELSŐ BUDAPESTI KAVEMAGAZIN
ajánlja
dusan felszerelt és **megnagyobbított** raktárát.

Kávés Tea

3 kilogram Kuba kávé	4.50 frt.
3 kilogram Mocca kávé	4.50 frt.
3 kilogram Jáva kávé	4.50 frt.
3 kilogram Gyöngy kávé	4.80 frt.
1/4 kilogram Császári keverék tea	1.50 frt.
1/4 kilogram Valódi karaván tea	1.40 frt.
1/4 kilogram Törmelek tea	—90 kr.

Franko teljesen költségmentesen, utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldésével küldi:
BELÁK ISTVÁN
Budapest, VII, Rottenbillerutca 4.

Minden héten ujdonságok!

Képes
Levelező-lapok
Mintegy 500 féle
művészi kivitelben

„Székely-Udvarhely”
kiadóhivatalában
(Beteg Pál könyvkereskedése,
Kossuth-utca) kaphatók.

Minden héten ujdonságok!

Az 1895. évi cairaó s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításon díszoklevéllel s arany éremmel kiténtve Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban ki- tűnő sikerrel használt külszer:

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatású a test bármennyi csuzos bán- talmat, u. m. közszevny, csuz, reuma, ischiás, asthma stb. ellen. Hatása némely esetben megepő, amennyiben gyakrab- ban idűltet cseleknél is már egyszeri bedörz. ólésnél a faj- dalmakot teljesen megszüntette.

Fog- és tejfajást 5 perc alatt megszüntet
Egy üveg ára használ ti utasítással 1 korona, erősebb üveg 2 korona 40 filler.

Főraktárak Budapesten: Török József ur gyógyszerár- tárában, Király-utca 12. és dr Egger A. ur gyógyszerárta- ban, Váci-körút 17. szám. — Ugyiszintén a főváros összes s a vi- dék csaknem összes gyógyszerárta- ban, valamint a készítő

WIDDER GYULA gyógyszerésznél
S.-A. Ujhely.
— Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek. —
Ugyiszintén: Székely-Udvarhelyt Solymossy János gyógyszerárta- ban. Sz.-Kereszturon Baum- gärtner Károlynál.

Hegedűk

3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 és 10 forintért telje- sen felszerelve kaphatók, valamint az összes iskoiai és zenekari hangszerek, ugyiszintén harmoniumok és zongorák a legutányosabb árakon megrendelhetők a „S ékely-Udvarhely” kiadóhivatalában Betegh Pál könyv-, papír-, író- és rajz- szer kereskedése) Székely-Udvarhelyt.

BOR

tiszta természetes erdélyi és magyaror- szági termék, melyek vétel előtt hiva- talosan vegyelemezve vannak, csakis

FERNENGEL
GYULA jőhirű pinczejében

Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utca)
kapható a következő előnyös árakban:
Literenként 32 krtól 1 frt 40 krig.
Tiz literen felül 28 krtól 1 forint 20 krig
Nagyban adó nélkül 56 literen felül hekto- literenként 24 frttól 46 frtíg.

Részletes árjegyzék és minta ingyen és bérmentve.